

Надвірнянська районна централізована бібліотечна система
Організаційно-методичний відділ

Проектна діяльність бібліотек – вимога часу

(методичні поради)

Надвірна
2016

Проектна діяльність бібліотек – вимога часу: методичні поради / Надвірнянська ЦРБ; уклад. М. Кушнерчук; відп. за вип. Г. Волошин. – 2016. – 10 с.

Інновації завжди були вирішальним чинником розвитку суспільства. Позитивною рисою в інноваційній роботі бібліотек є те, що вони не тільки сприяють популяризації фондів, задоволенню читацьких інтересів, але й розкривають перед користувачами творчі можливості та здібності бібліотекарів, їхній творчий потенціал. Цьому сприяє проектна діяльність бібліотек, яка є вимогою часу і необхідністю сьогодення.

В даному матеріалі пропонуються методичні поради щодо проектної діяльності бібліотек.

Укладач: М. Кушнерчук – провідний методист ЦРБ;
Відповідальна за випуск: Г. Волошин – директор ЦБС.

Тираж: 30 прим.

Функціонування бібліотек в сьогоденних соціально-економічних умовах потребує від бібліотечних фахівців активного вивчення кращого досвіду зарубіжних і вітчизняних бібліотек та використання маркетингових аспектів в управлінні їх діяльністю. Сьогодні бібліотеки активно займаються програмно-проектною діяльністю. Робота за програмами дає можливість вирішувати актуальні проблеми в питаннях обслуговування населення, допомагає залучати потенційних спонсорів, зацікавлені організації, сприяє підвищенню іміджу бібліотеки в суспільстві.

Виділяють три класи програм, у яких беруть участь бібліотеки. Це мегапроекти, що являють собою цільові програми розвитку культури на обласному чи крайовому рівнях. Вони містять ряд взаємозалежних проектів розвитку не тільки бібліотечної діяльності, але і музеїв, театрів, центрів дозвілля, тобто всієї сфери культури, об'єднаної в мегапроекті загальною метою, виділеними ресурсами і часом, що відпущений на їх виконання.

Інший клас складають мультипроекти – комплексні програми, зв'язані з визначенням концепцій і напрямків стратегічного розвитку бібліотек, пристосованого до динамічних змін зовнішнього середовища. Такий тип програмування формується сьогодні в бібліотечній сфері на рівні малого міста. Саме мультипроекти відображають важливі тенденції керування бібліотечною справою на регіональному рівні.

Третій клас проектів – монопроекти здійснюються на рівні однієї бібліотеки. Вони мають певну мету і чітко визначені норми по фінансах, ресурсах, часу і якості. Монопроекти в бібліотечній сфері відрізняються великою різноманітністю. Цей клас проектів найбільш поширений. Програми цього класу проектів можуть бути організаційно-управлінського характеру (наприклад, "Програма перебудови політики комплектування ЦБС"), загальні програми, за якими працюють більшість ЦБС (це програми дозвілля, літнього читання (наприклад, "Літо – час для читання"), авторські програми за різною тематикою для різних верств населення.

Інформаційні проекти відображають процес становлення публічних бібліотек як центрів системи інформаційного забезпечення населення та органів місцевого самоврядування (наприклад, "Інтернет і публічні бібліотеки: нові можливості і перспективи").

Соціальні проекти можна охарактеризувати поняттями соціальної необхідності, корисності, привабливості (наприклад: "Немає чужого болю" – програма роботи бібліотек з людьми з обмеженими можливостями; "Золота осінь" – програма роботи бібліотек з людьми похилого віку; "Один вдома" – програма роботи з дітьми у вільний від школи час).

Культурно-просвітницькі проекти: їхній сенс в консолідації місцевої громади, залучення її до участі в культурно-освітніх заходах..

Проект – це послідовність кроків ефективної реалізації задуманої ідеї в конкретні терміни із залученням оптимальних засобів і ресурсів. Основа сучасної проектної діяльності – "послугова" сервісна орієнтація, оскільки в результаті реалізації проекту виникають нові освітні, інформаційні, культурні і соціальні послуги, нові пропозиції, нові можливості, нові послуги.

Практична значущість проектів розкривається також в їхньому змісті. Виходячи із змістовних ознак, бібліотечні проекти можна поділити на інформаційні, соціальні, культурно-дозвільні.

За термінами реалізації проекти бувають: короткотермінові (0,5-1 р.), середньотермінові (2-5 р.), довгострокові (більше 5 р.).

Проект починається з визначення ідеї, спрямованої на реалізацію важливих завдань, які ставить перед собою бібліотека.

Етапи проектної роботи:

- передпроектний аналіз (використовують часто бібліотеки метод SWOT-аналізу. Див. презентацію «SWOT-аналіз в бібліотеці», блог ЦРБ «Методична палітра»);
- розробка концепції проекту;
- оформлення проекту: перелік завдань і заходів, визначення термінів виконання, виконавців, очікуваних результатів;
- реалізація проекту;
- завершення проекту;
- подальший розвиток проекту.

Рекомендації щодо написання проекту:

- писати чітко і ясно;
- дотримуватись розділів:
 - презентація бібліотеки – до 0,5 ст.;
 - формулювання проблеми – до 1 ст.;
 - мета проекту – один абзац;
 - задачі проекту – від 0,5 до 1 ст.;
 - план виконання проекту – 1-1,5 ст.;
 - додаткові дані – на ваш розсуд;
 - очікувані результати – до 0,5 ст.
- дотримуватись вимог:
 - інноваційність;
 - спрямованість на розвиток нових послуг;
 - визначення цільової аудиторії;
 - спрямованість на активізацію діяльності бібліотеки;
 - дотримання термінів.

Співпраця з міжнародними грантодавцями.

Бібліотеки нашої країни практикують співпрацю з міжнародними благодійними фондами, приймають участь в конкурсах проектів.

Структура проектної документації (заявки):

Заявка складається з титульного листа, опису проекту, додаткових матеріалів.

- Титульний лист служить візитною карткою проекту. На одній сторінці ви повинні вмістити всю необхідну інформацію:
 - назва проекту;
 - дані про організацію-виконавця, тобто про бібліотеку (назва, адреса, телефон, № розрахункового рахунку та інші відомості).
 - вказати керівника проекту (прізвище, ім'я та по батькові, посада, адреса, телефон, факс, адреса електронної пошти);
 - автор проекту (якщо він не керівник);
 - географія (місце: село, селище, місто, район, область, країна, де буде проходити робота з реалізації проекту);
 - термін виконання проекту (від початку до закінчення субсидування його відповідною організацією);
 - вартість проекту (обсяг фінансування, закладений в бюджет, включаючи ваш власний внесок і підтримку з інших джерел).

Опис проекту має таку структуру:

- Узагальнена інформація про проект (резюме або реферат) - тут необхідно коротко викласти суть проекту таким чином, щоб читач зрозумів ідею заявки і особливості дій, що ви гарантуєте для успіху її реалізації.
- Вступ – розповідь про свою установу, її місію, завдання, представлення кращих напрацювань, в т. ч. щодо реалізації проектів;
- Постановка проблеми (опис) – чітко сформулювати проблему, пояснити, як кардинально зміниться ситуація при одержанні бібліотекою запитуваного гранта. Довести, що ви реалізуєте запропонований проект не тому, що вам здається було б добре це зробити, а тому, що це дійсно потрібно. Обґрунтуйте, чому саме ваша бібліотека має спроможність вирішити заявлену проблему і чому запропонований підхід представляється найбільш оптимальним.
- Мета – обґрунтування заради чого пишеться проект, дається узагальнення чого можна досягти, виконавши його, очікуваний кінцевий кількісний і якісний результат
- завдання – чітко сформульовані питання, які будуть вирішуватися в ході проекту, опис того, що буде в результаті проекту.
- Методи – формулювання шляхів, якими буде досягнута мета;
- Робочий план – перелік заходів з термінами їх виконання;
- Оцінка і звітність – здійснення моніторингу, тобто контролю за ходом виконання проекту;
- Подальше фінансування проекту – вказати як далі розвиватиметься проект, яке буде його продовження;
- Бюджет – кошторис цільових витрат, необхідних для реалізації проекту, передбачення різних джерел фінансування;
- Додатки – бажано представити важливу інформацію, що не ввійшла в основні частини проекту, а саме: список керівників бібліотеки із зазначенням посади, стажу роботи; бюджет бібліотеки; листи офіційних та приватних осіб на підтримку проекту; короткі довідки про осіб, яких залучено до реалізації проектів.

Цільові програми розвитку бібліотечної справи

З метою популяризації бібліотек як центрів громад, зростання їхнього позитивного іміджу, ролі і значущості, залучення додаткових спонсорських джерел фінансування, покращення співпраці із партнерами бібліотеки розробляють та реалізують власні цільові програми, проекти на цікаві, корисні теми.

Так цікавими можуть бути проекти про бібліотекаря, бібліотеку, читання «Бібліотека – територія громади», «Бібліотека очима читача», «Книга. Читання. Бібліотека».

Тисменичанська сільська бібліотека-філія у 2016 р. взяла активну участь в загальносистемному проекті «**Читання – комунікативне середовище**». Девіз проекту «Хочеш жити цікаво – читай». Проект складено за розділами:

- Вступне слово - автор проекту, завідувач бібліотекою Галина Кушнірчук окреслила проблему – загальносвітова, в т. ч. в нашій країні тенденція зниження інтересу населення до читання та обґрунтувала у зв'язку із цим необхідність активізації роботи бібліотек на підтримку книги і читання, щоб зберегти читання як найважливіший засіб інтелектуального, творчого та духовного розвитку особистості.
- Мета проекту – індивідуальний підхід до кожного читача, формування позитивного ставлення до книги і читання, пошук нових форм популяризації книги, читання, бібліотеки.
- Завдання:
 - популяризувати бібліотеку як одне з найбільш сприятливих середовищ для підтримки і розвитку читання;
 - популяризувати книги та сам процес читання;
 - заохочувати до читання через активну пропаганду бібліотеки, її фонду та можливостей;
 - формувати довіру до бібліотеки як місця, де можна знайти розуміння, підтримку та отримати необхідну інформацію;
 - рекламувати читання як корисно і модно проведений час.

Цільовою аудиторією проекту стали читачі різних вікових груп.

- Механізм реалізації проекту – проводити літературні години, бліц-опитування, презентації книг, конкурси, ігри, екскурсії до бібліотеки, акції.
- Очікувані результати:
 - підвищення читацької активності, статусу бібліотеки як інформаційно-освітнього та дозвіллевого центру;
 - просування якісної літератури, яка виховує моральність, громадянську позицію, патріотизм, любов до рідної мови;
 - збільшення кількості користувачів;
 - збільшення кількості відвідування бібліотеки.
- Соціальна значимість проекту: підвищення статусу книги та читання як важливих засобів інтелектуального, творчого та духовного розвитку людини.
- Робочий план проекту:
 - акція «Відпусти книгу в життя»;
 - літературні години до відзначення ювілейних дат письменників;
 - презентація п'єси-казки «Квітка щастя» Н. Шейко-Медведєвої;

- урок англійської «Книги. Література. Бібліотека»;
- літературно-екологічна гра «Впізнай мене»;
- інформаційний калейдоскоп «Золоті сторінки народної медицини»;
- атр-терапія «Щоб світилася добром і щастям дитяча душа»;
- виставка –перегляд «Острів читання на планеті «Літо -2016»;
- акція «Літо – час для читання»;
- екскурсії до бібліотеки ;
- фотоконкурс «Ми читаємо завзято, а читання для нас свято»;
- реклама книги та читання у школі, дитячому садку, катехитичній музичній школах.
- Рекламна діяльність – висвітлення ходу реалізації проекту через ЗМІ, на блозі бібліотеки та в соцмережах.

Бібліотеки можуть пропонувати своїм користувачам культурно-просвітницькі проекти різної тематики.

Актуальним сьогодні для нашого краю може бути проект **«Бібліотека – центр туризму»**, який передбачає створення системи забезпечення населення повноцінною інформацією про сучасний туризм на Прикарпатті, досягнення та перспективи розвитку в населених пунктах району, розробку туристичних маршрутів, проведення опитувань серед жителів щодо перспективи запровадження туристичної інфраструктури, проведення заходів щодо історії створення та збереження пам'яток історії та культури на території села, міста. Один з кінцевих результатів – підвищення інтересу населення, і в першу чергу молоді, до культури та історії краю.

Соціокультурний проект для людей з обмеженими фізичними можливостями **«Ти не один»**. Мета: підтримка людей з обмеженими фізичними можливостями, допомогти знайти соціальний захист, відчутти себе потрібними в громаді. В ході проекту – зустрічі, спілкування, майстер-класи, благодійні вечори, прес-огляди законодавчого поля стосовно пільг для цієї категорії людей, індивідуальні бесіди, організація групи волонтерів для підтримки цих людей.

Проект **«Бібліотека проти самотності»**. Мета – правова допомога, проведення різнопланових заходів, допомога в досягненні порозуміння між старшим поколінням і юним, щоденна робота з літніми людьми, людьми з обмеженими фізичними можливостями, дітьми, співпраця з соціальними службами, місцевою владою, школами.

Проект **“Правова культура молоді”**. Мета – формування системи правових знань серед молоді, виховання правової свідомості і культури, здорового способу життя без шкідливих звичок. В ході проекту - зустрічі з юристами, бесіди, перегляди правової літератури, брейн-ринги, зустрічі з дільничими, лікарями, місячниками, тижні правових знань.

Творчий проект **«Українські письменники – дітям»**. Мета - розвивати у дітей та молоді інтерес до української літератури, знайомити з історичними та культурними надбаннями, духовними скарбами нашого народу, що сприяє національно-патріотичному вихованню, створювати умови для розвитку інтелектуального потенціалу нації, зокрема – шляхом підвищення читацької активності.

Краснознавчо-пізнавальний проект **«Мій рідний край – моєї долі славний оберіг»**. Мета - вивчення історії, традицій, сьогодення нашого краю та пошук раніше не відомих даних про нього, ознайомлення широкого кола громади з цими матеріалами;

Рекламний проект **«Бібліотека запрошує»**. Мета - інформування користувачів про бібліотеку, її інформаційні, освітні, дозвіллові послуги.

Творчий проект **«Мистецька вітальня»**. Мета - популяризація художньо-декоративного мистецтва та інших видів творчості, залучення до творчості дітей-читачів, можливість розкрити свої творчі здібності.

Проект **«Канікули з бібліотекою»**. Мета – організувати змістовне дозвілля дітей протягом літніх канікул шляхом проведення циклу розважальних, пізнавальних заходів.

Проект **"Рідна сторона, рідна старовина"** - народознавчого виховання. Мета - формування традиційно-обрядової культури, збереження і відродження її елементів, трансформації в сучасне життя

Проект **«Дитина і соціум»**. Мета - формування навиків комунікації як засіб розвитку особистості дитини.

Проект **"Бібліо-арт-інтервенція"**. Мета - формування естетичного смаку, популяризація мистецтва та реалізація творчого потенціалу талановитих людей
Проект **«Світи майстрів»**. Мета – створити в бібліотеці середовище, що сприяє розвитку та реалізації творчого потенціалу, можливостей користувачів, підвищити інформаційну грамотність у сфері дизайну, науки, мистецтва.

Проект **«Книга на всі часи»**. Мета – організація спільного, об'єднуючого дітей, педагогів, батьків прочитання і обговорення книг зі світової класики, цікавих для дітей і дорослих.

Проект **«Читаємо разом»**. Мета – вивчити потреби молоді в сучасній літературі, залучити різні категорії юнацтва до читання, популяризувати книги місцевих авторів, посилити роль бібліотеки як центру розвитку читання шляхом організації зустрічей молоді з письменниками, читання вголос. Обговорення прочитаного, висловлення думок.

Проект **«Люди читають – країна мислить»**. Мета – організація найрізноманітніших масових заходів, які б сприяли підвищенню престижу книги і читання, ознайомлення з кращими художніми творами, що увійшли до скарбниці світової літератури, прагнення привернути увагу громади до проблем відродження духовності, виховання молоді на кращих зразках, що їх пропонує художня література. Проект можна спрямувати на всі категорії користувачів, але основну увагу слід звернути на дітей та молодь.

Проект **«Бібліотека згуртовує громаду»**. Мета – змінити традиційне бачення бібліотеки, створити нові комунікативні канали для популяризації книги, читання, бібліотеки, позиціонувати бібліотеку як один із найпідготовленіших соціальних інститутів із підтримки й розвитку читання.

Проект **«Футбол – моя любов»**. Мета – залучення мешканців до читання літератури спортивної тематики, просування фізичної культури, спорту, здорового способу життя, розвиток співпраці бібліотеки з спортивними організаціями села.

Загальносистемні проекти в Надвірнянській ЦБС

Проект **«Стелися, доле, рушниками»**. Мета – відтворити стародавній обряд весілля в селах району, зберегти для майбутніх поколінь давні звичаї.

Проект **«Легенди нашого краю»**. Мета – зібрати легенди та перекази, які побутують в населених пунктах району, видати збірник.

Авторські проекти бібліотек Надвірнянської ЦБС:

Проект ЦРБ **«Туристично-краєзнавчий клуб в бібліотеці: відкриваємо нові горизонти»**. Бібліотека здобула перемогу в 8-му раунді конкурсу проектів співпраці з місцевими громадами програми «Бібліоміст» у 2012 р. Мета: організація на базі бібліотеки туристично-краєзнавчого клубу, який об'єднає працівників бібліотек району, краєзнавців, викладачів географії, історії, гідів, екскурсіводів, туристів та гостей міста, дітей, молодь, власників гостинних садиб, музейних працівників для активізації розвитку туристично-краєзнавчої діяльності краю через призму бібліотечних форм і методів роботи. В ході реалізації проекту проводяться екскурсії визначними місцями краю, цикли віртуальних мандрівок, вікторини, конкурси, розробляється та розповсюджується друкована інформаційно-рекламна продукція, фотосесії про Надвірнянщину тощо.

Проект ЦРБ **«Зустрічі з цікавими людьми»**. Мета: познайомити надвірнянців, особливо юнацтво, молодь з цікавими людьми, талановитими особистостями. В ході проекту проводяться зустрічі, години спілкування, творчі вечори.

Проект **«Життя, як Божий дар»** Делятинської міської бібліотеки-філії. Реалізація цього проекту передбачає формування освіченої, творчої особистості юнаків і молоді, становлення їхнього фізичного і морального здоров'я, використовуючи інноваційні форми популяризації книги: проведення просвітницьких заходів, залучення до співпраці соціальних служб, громадських організацій, правоохоронних органів. Працівники бібліотеки надають перевагу заходам: відверті розмови з досвідченими фахівцями заняття у формі тренінгів, анкетування, тестування, бліц-опитування. Спільно з партнерами бібліотека організовує випуск та розповсюдження серед юнацтва та молодіжної аудиторії рекламно-інформаційних матеріалів (буклетів, проспектів, інформаційно-довідкових бюлетенів).

Тисменичанська сільська бібліотека-філія реалізовує проекти:

«Старожили розповідають». Мета – зібрати спогади односельчан похилого віку, які чимало пережили у свій час, були живими свідками багатьох подій, які вже стали історією нашої країни та зберегти ці розповіді їх у бібліотеці для наступних поколінь односельчан. В результаті сформовано портфоліо, яким часто користуються жителі села, особливо діти та молодь.

«Стара фотографія розповідає». Мета – зібрати серед односельчан старі фотографії XIX-XX ст., які є свідками побуту, культури, звичаїв і традицій села, впорядкувати у портфоліо, популяризувати серед користувачів як історичне минуле.

«Музей у світлинах». Мета – піти до людей, зробити світлини раритетних речей побуту, які зберігаються в родинях та зробити портфоліо, пропонувати користувачам для ознайомлення.

«Арсенал: історія футбольного клубу». Мета: зібрати, впорядкувати матеріали про футбольну команду села з часу заснування і до тепер.

Проекти філій:

«Історія села». Мета – зібрати інформацію, документи і матеріали про населений пункт з часу його виникнення і до сьогодення, вести постійно хронологію знакових подій.

«Відомі люди села». Мета – зібрати інформацію про відомих, успішних людей, вихідців з села, проводити з ними зустрічі.

«Молоді таланти». Мета – познайомити користувачів з молодими талантами села, представити творчий доробок, проводити з ними творчі вечори.

«Туристичними стежками». Мета – зібрати інформацію про цікаві знакові об'єкти села, сформувані базу даних, скласти туристичний маршрут, проводити екскурсії.

«Бібліотека на все життя: привабити, зробити читачем та втримати назавжди» - під таким девізом працюють сьогодні більшість публічних бібліотек світу. Чітке спрямування діяльності, інформаційних послуг, проектна діяльність, популяризація читання в будь-якому форматі сприяють формуванню позитивного іміджу бібліотеки, її потребності та привабливості.

